

Διάλεξη 20/12/2022

ΤΙΤΛΟΣ: Η οικονομική πρόοδος της Ελλάδας υπό το πρίσμα της συμβολής της εμπορο-επιχειρηματικής Διασποράς

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η Ελλάδα έχει πετύχει ένα σχετικά υψηλό επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης, παρόλο που ιστορικά είναι μια χώρα που βίωσε αργοπορημένα και ρηχά την βιομηχανική επανάσταση,. Εν μέρει αυτό οφείλεται στην σταθερή και ποικιλόμορφη (ως προς την γεωγραφική προέλευση και την επιχειρηματική μορφή) συμβολή της ελληνικής επιχειρηματικής Διασποράς στην εγχώρια οικονομία.

Η πρώτη φάση της ιστορίας της ελληνικής Διασποράς στην ελλαδική οικονομία (1770-1914/1940) αφορά την εμπορο-επιχειρηματική Διασπορά. Αυτή η φάση, κατά την γνώμη μου, είναι και η σημαντικότερη, καθώς οι δεσμοί μεταξύ των Ελλαδιτών και των Ομογενών ήταν εξαιρετικά στενή. Εν συντομία, η συμβολή τους λειτούργησε:

- Ως διαμεσολάβηση για τη μεταφορά ξένων κεφαλαίων και δυτικής τεχνογνωσίας και θεσμών στον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα της Ελλάδας.

- Ως προσφορά ιδίων κεφαλαίων και επιχειρηματικής δράσης στους πιο νεωτερικούς και διεθνοποιημένους τομείς της ελληνικής οικονομίας.

- Ως πρότυπο για την αναδυόμενη εγχώρια επιχειρηματική και αστική τάξη.

- Ως «γεννήτορας» της ελληνόκτητης ναυτιλίας που αναδείχθηκε σε παγκόσμιο ηγέτη μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.

Στη σημερινή εποχή, υπάρχουν δύο νέες εξελίξεις. Πρώτον, στο γύρισμα προς τον 21ο αιώνα αναδύθηκε μια νέα ελληνική επιχειρηματική τάξη που δραστηριοποιήθηκε με μεγάλη επιτυχία στα Βαλκάνια (τις πρώην ανατολικοευρωπαϊκές χώρες), εξάγοντας τεχνογνωσία και κεφάλαια, κυρίως στον κλάδο των υπηρεσιών. Αυτό σημαίνει ότι, για πρώτη φορά μετά την ίδρυση του νεοελληνικού κράτους, ο ελλαδικός χώρος κατάφερε να εξάγει προηγμένη τεχνολογική γνώση και εμπειρία. Αυτό το καινούργιο φαινόμενο έχει αποκτήσει σήμερα σημαντική δυναμική, παρά την ύφεση που υπέστη κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης (2010-2016).

Δεύτερον, σε όλη την τελευταία δεκαετία γεννήθηκε, μέσω του brain drain, μια νέα ελληνική Διασπορά από άτομα με υψηλή τεχνογνωσία, τα οποία παράλληλα με την εργασιακή απασχόλησή τους σε εταιρείες και ιδρύματα του εξωτερικού, αρχίζουν να παίζουν έναν ολοένα πιο σημαντικό και σύνθετο ρόλο στο αναδυόμενο οικοσύστημα των νεοφυών επιχειρήσεων στην Ελλάδα, όντας εξίσου σε συνεργασία με τα σημαντικά επιχειρηματικά-ακαδημαϊκά δίκτυα της παραδοσιακής Διασποράς.

Εν κατακλείδι, για την πλήρη κατανόηση της ελληνικής οικονομικής ανάπτυξης και της επιχειρηματικής Ιστορίας στη μακρά διάρκεια είναι απαραίτητο να συμπεριλάβουμε στην αφήγησή μας και τον ζωτικό παράγοντα της δυναμικής της οικονομικής/επιχειρηματικής σχέσης μεταξύ της Ελλάδας και της ελληνικής Διασποράς.

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. George Bitros and Ioanna Pepelasis Minoglou (2007), "Creative home effects of Greek diaspora entrepreneurship: Some historical evidence", στο Geoffrey Hodgson and Panagiotis Korliras (eds.), *The Variety of Institutions Under the Many Forms of Capitalism*. Athens, Economic Policy Studies, AUEB: 51-66.
2. <https://www.dept.aueb.gr/sites/default/files/allWP-01-20-Besis-Pepelasis-03%20June%202020.pdf>

Διάλεξη 23/12/2021

ΤΙΤΛΟΣ: Μία σημαντική όψη της επιχειρηματικής ιστορίας της Ελλάδας (1821-1931). Η μεταφύτευση του θεσμού της Ανώνυμης Εταιρείας

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ιστορικά, η μεταφορά δυτικών θεσμών σε αργοπορημένες οικονομίες (όπως η Ελλάδα) έχει υπάρξει μια δύσκολη και πολύπλοκη διαδικασία, εξαιτίας της διαφορετικότητας στην κουλτούρα και τις υποδομές μεταξύ της Δύσης και της χώρας υποδοχής. Ο θεσμός της Ανώνυμης Εταιρείας (ΑΕ) που γεννήθηκε στην καρδιά της Δύσης είναι ένας νεωτερικός επιχειρηματικός θεσμός που συνδέεται με την εμφάνιση της εκβιομηχάνισης. Μια σημαντική συμβολή του είναι ότι μειώνει το ρίσκο που αναλαμβάνουν οι επιχειρηματίες, συνδυάζοντας παράλληλα τη δυνατότητα άντλησης πολύ μεγάλων κεφαλαίων. Εξάλλου, ο θεσμός της ΑΕ αποτελεί ρωγμή στο παραδοσιακό μοντέλο επιχείρησης, καθώς εισάγει επίσης το στοιχείο της απρόσωπης συναλλαγής και συμμετοχής στην επιχειρηματική δράση.

Η μεταφύτευση αυτού του θεσμού στην Ελλάδα υπήρξε ιδιαίτερα σημαντική καθώς συνέβαλε ευρύτερα στην ανάπτυξη νέων επιχειρηματικών κλάδων και την οικονομική διεθνοποίηση της χώρας. Η παρουσία του αφορούσε τόσο τον εκσυγχρονισμό του ιδιωτικού τομέα, όσο και την ενίσχυση του δημοσίου οικονομικού χώρου σε μια πρώιμη φάση εξέλιξης της ελληνικής οικονομίας (π.χ. παροχή υπηρεσιών κοινής ωφέλειας και θεσμών αλληλοβοήθειας).

Είναι επίσης ενδιαφέρον ότι η μεταφύτευση στην Ελλάδα του θεσμού της ΑΕ ήταν μια διαδικασία που ξεκίνησε ήδη από την αρχή του εθνικοαπελευθερωτικού αγώνα, το 1821, με πρωτοβουλία της τότε ηγεσίας και αποτέλεσε κατά κάποιο τρόπο συστατικό στοιχείο

της συγκρότησης του σύγχρονου ελληνικού κράτους. Από νομική σκοπιά, η μεταφύτευση του θεσμού συντελέστηκε σε δυο φάσεις: η πρώτη αφορούσε την εισαγωγή του Ναπολεόντειου Εμπορικού Κώδικα το 1821 και η δεύτερη την εισαγωγή του Νόμου περί ΑΕ το 1922.

Η μεγάλη καθυστέρηση στην εδραίωση του θεσμού της ΑΕ στην Ελλάδα οφείλεται εν μέρει σε κάποιες ατυχείς συγκυρίες και εν μέρει στην καθυστερημένη ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας γενικότερα. Η αποδοχή του θεσμού από την ευρύτερη επιχειρηματική βάση και την κοινωνία ήταν διστακτική για μεγάλο διάστημα. Μάλιστα έχει ενδιαφέρον ότι η εκτόξευση στις ιδρύσεις ΑΕ προηγήθηκε του Νόμου περί ΑΕ και συνδυάστηκε με την *de facto* προσαρμογή μεγάλου μέρους του εξελισσόμενου εταιρικού τομέα στα ελληνικά δεδομένα και την παράδοση της ελληνικής επιχειρηματικής δράσης που βασιζόνταν στην μικρή κλίμακα της επιχειρηματικής μονάδας, την οικογένεια και τα δίκτυα εμπιστοσύνης/συνεργασίας ανάμεσα σε αυτόνομες επιχειρήσεις.

Αυτή η τελευταία διαπίστωση επιβεβαιώνει το γενικότερο οικονομικό αξίωμα ότι βασική προϋπόθεση για να πετύχει η μεταφύτευση κάποιου θεσμού από μια χώρα σε μια άλλη απαιτείται η εν μέρει προσαρμογή του στο εκάστοτε εγχώριο περιβάλλον και την αντίστοιχη εθνική κουλτούρα.

ΥΛΙΚΟ ΓΙΑ ΔΙΑΒΑΣΜΑ: Συνημμένο power point

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ιωάννα-Σαπφώ Πεπελάση, «Η εισαγωγή και η εδραίωση του θεσμού της Ανώνυμης Εταιρείας», στο Θοδωρής Γεωργακόπουλος (επιμ.), «10 Μεταρρυθμίσεις που άλλαξαν την Ελλάδα», *ΔιαΝΕΟσις*, 2021.